

UCHWAŁA NR LVIII/388/2014

RADY GMINY PIEKOSZÓW

z dnia 31 marca 2014 roku

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Piekoszów
na lata 2014 - 2016.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Uchwała się "Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Piekoszów na lata 2014 - 2016", stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Piekoszów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA
RADY GMINY
PIEKOSZÓW
Pelagia Rusiecka
Pelagia Rusiecka

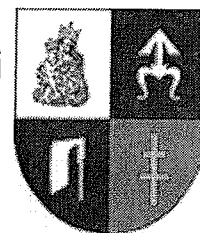
UZASADNIENIE

Zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 r. (Dz.U. Z 2013 poz. 594 ze zm.) określają wsparcie rodziny znajdującej się w sytuacji problemowej i z trudnościami wychowawczymi. Jest to także pierwszy akt prawny tak szczegółowo ukierunkowany na rodzinę i jej dobro. Ustawa wprowadza w życie nowe podziały w pieczy zastępczej oraz przydziela rodzinie w jej naturalnym środowisku pomoc, jaką jest asystent rodziny. Zgodnie z tą ustawą jego rola jest bardzo duża.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Piekoszów zawiera szczegółową diagnozę sytuacji w gminie. Dzięki analizie dokumentacji OPS określono problemy socjalne i powody przyznawania pomocy społecznej. Ustalono także szczegółowe cele Programu i działania mające w rezultacie pomóc w przezwyciężaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez rodzinę naturalną.

PRZEWODNICZĄCA
RADY GMINY
PIEKOSZÓW
Polapka Rusiecka
Polapka Rusiecka

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Piekoszowie

A grayscale silhouette of a family consisting of a man, a woman, and two children walking together. The man is on the left, the woman is in the center, and the children are on either side of her. They are all holding hands.

**Gminny Program Wspierania
Rodziny
w Gminie Piekoszów na lata
2014-2016**

Spis treści:

1. Wstęp- podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny.....	3
2. Podstawowe definicje:	
2.1. Definicja rodziny wg różnych autorów.....	5
2.2. Rodzina w świetle prawa polskiego.....	6
2.3. Rola rodziny.....	8
2.4. Funkcje rodziny.....	9
2.5. Dziecko w prawie polskim.....	10
2.6. Piecza zastępcza.....	11
2.7. Rodzaje dysfunkcji w rodzinie.....	13
3. Wspieranie rodziny.	
3.1. Podstawa prawna.....	15
3.1.1. Asystent rodziny jako forma wsparcia rodziny.....	16
3.1.2. Zadania asystenta rodziny.....	17
3.1.3. Zakres czynności realizowanych przez asystentów rodziny na terenie gminy Piekoszów.....	18
3.2. Inne formy pracy na rzecz rodziny.....	24
4. Diagnoza sytuacji w gminie Piekoszów.....	37
4.1. Główne powody przyznania pomocy rodzinom w gminie Piekoszów.....	42
4.2. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych jako zjawisko występujące w gminie Piekoszów.....	43
5. Cele programu.	
6.1. Cel główny.....	44
6.2. Cele szczegółowe.....	44
6. Działania podejmowane w ramach realizacji Programu Wspierania Rodziny.....	44
7. Realizatorzy Programu Wspierania Rodziny.....	46
8. Odbiorcy Programu Wspierania Rodziny.....	46
9. Źródła finansowania Programu Wspierania Rodziny.....	47
10. Zasoby gminy.....	47
Zakończenie.....	48
Spis tabel.....	49
Spis wykresów.....	49
Bibliografia.....	50

1. Wstęp- podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

W oparciu o zapisy **Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r.** o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Stosując się do zapisu wyżej wymienionej ustawy, pomoc rodzinie tego wymagającej powinna przebiegać z poszanowaniem podmiotowości dziecka i rodziny oraz prawa dziecka do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną- do opieki i wychowania dziecka w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształtowania rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowaniem tożsamości religijnej i kulturowej;
- 11) dostępu do informacji dotyczącej jego pochodzenia.¹

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r.o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Obok wymienionej ustawy, istnieją także dokumenty, które jednoznacznie stwierdzają o konieczności niesienia pomocy rodzinie oraz dziecku w sytuacjach kryzysowych.

Art.72 Konstytucji RP:

1. Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.
2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.²

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Piekoszów na lata 2014-2016 jest dokumentem, który zawiera szczegółową diagnozę sytuacji w gminie Piekoszów. Określone są także cele projektu, działania realizowane w jego ramach a także rezultaty. Program ten opisuje metody oraz formy wsparcia rodzin przeżywających trudności.

Realizując Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Piekoszów na lata 2014- 2016 , oprócz wyżej wymienionej Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Konstytucji RP, dodatkowo należy brać pod uwagę następujące akty prawne:

1. Ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.
2. Ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
3. Ustawę z dnia 25 lutego 1964r.- Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
4. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Piekoszów w latach 2005- 2014r.

2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.

2. Podstawowe definicje.

2.1. Definicja rodziny wg różnych autorów.

- **Definicja rodziny wg Z. Tyszki:**

*„Rodzina stanowi integralną część każdego społeczeństwa a zarazem jego najmniejszą podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączą go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozrwalne z wyjątkiem rozstania (porzucenia) i rozwodu”.*³

- **Definicja rodziny wg Kamińskiego:**

*„Rodzina jest podstawową wspólnotą życia, głównie emocjonalną, gdzie w czasie wszystkich lat życia następuje wzajemne wyrównanie poglądów i ocen, gdzie ludzie kontaktują się całą osobowością a dom to podpora emocjonalna, ostoja bezpieczeństwa emocjonalnego”.*⁴

- **Definicja rodziny wg Jana Pawła II:**

*„Rodzina jest szczególną wspólnotą osób, której rodzice są złączeni ze sobą przymierzem małżeńskim. Jest podstawowym i pierwotnym przejawem wymiaru społecznego osoby, kolebką życia i miłości, gdzie człowiek rodzi się i wzrasta”.*⁵

3. Z. Tyszka, Socjologia rodziny, PWN, Warszawa, 2000r.,s.74

4. A. Kamiński, Funkcje pedagogiki społecznej, PWN, Warszawa, 2004r.,s.82

5. T. Blicki, Dziecko i wychowanie w pedagogii Jana Pawła II, Oficyna wydawnicza Impuls, Kraków, 2008r.,s.3

2.2 Rodzina w świetle prawa polskiego.

Definicja rodziny w prawie polskim:

- **Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964r.**, nie podaje jednej definicji rodziny.
- **Art. 23:** „Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania na rzecz rodziny, którą przez swój związek założyli”.⁶

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.:

- **Art. 18:** „Małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”,
- **Art. 48:** „Rodzice mają prawo wychowywać dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem”,
- **Art. 71:** „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”,
- **Art. 72:** „Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.⁷

Rodzina według Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r., określana jest jako: podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.⁸

6. Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964r.

7. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.

8. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r

Rodzina zgodnie z definicją Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r., to osoby spokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.⁹

Władza rodzicielska.

Według Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego rodzice nad dzieckiem sprawują władzę rodzicielską, przysługuje ona obojgu rodzicom. Władza rodzicielska obejmuje obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz wychowania go. Dziecko natomiast winne jest rodzicom posłuszeństwo. Władzę rodzicielską powinni sprawować rodzice zgodnie z dobrem dziecka, uwzględniając stopień jego dojrzałości. Dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską do 18 r. ż. Granicą władzy rodzicielskiej jest dobro dziecka. Zasada ta to nakaz kierowania się kryterium najlepszego zabezpieczenia dziecka, w kwestii działalności publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej, sądów, władz administracyjnych, ciał ustawodawczych.

Charakter władzy rodzicielskiej wyznacza wielostronny stosunek prawny łączący rodziców z dzieckiem, osobami trzecimi, instytucjami publicznymi:

- relacja rodziców z dzieckiem to stosunek rodzinno prawny, regulowany na gruncie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Granicą interwencji prawnej jest przekonanie, że działania rodziców(rodzica) naruszają dobro i interes dziecka,
- relacja z osobami trzecimi to relacje cywilnoprawne wynikające z podmiotowego prawa rodziców do dziecka, np. osoby trzecie nie mogą bez wiedzy rodzica podejmować decyzji wobec dziecka,
- relacja z Państwem to stosunek administracyjnoprawny wynikający z obowiązków rodzica względem dzieci, np. obowiązek szkolny, o. szczepień, o. badań przesiewowych.

9. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r.,

W przypadku niewywiązania się rodziców z wychowania i opieki nad małoletnimi dziećmi, na instytucjach i służbach społecznych spoczywa obowiązek dostrzeżenia problemu i zaproponowania adekwatnej do potrzeb pomocy. Egzekucja obowiązków rodzicielskich następuje w trybie administracyjno- prawnym.

Władza rodzicielska może ustać przed ukończeniem 18 r. ż . dziecka z następujących przyczyn:

- śmierć dziecka lub rodziców,
- częściowe lub całkowite ubezwłasnowolnienie rodziców,
- zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa, unieważnienie uznania lub przysposobienia dziecka, uchylene prawomocnego wyroku ustalającego ojcostwo,
- pozbawienie lub zawieszenie przez sąd rodzinny władzy rodzicielskiej,
- pozbawienie przez sąd karny praw rodzicielskich i opiekuńczych,
- rozwiązanie przysposobienia.¹⁰

2.3. Rola rodziny.

Rodzina prawidłowo wypełniająca swe zadania wychowawcze może najbardziej skutecznie przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom, zarówno w okresie dzieciństwa jak i w okresie intensywnego dojrzewania młodzieży, kiedy to wzrasta krytycyzm, poszukiwanie swego miejsca w życiu, a jednocześnie zaznacza się silne oddziaływanie – nie zawsze wychowawczo korzystne- grup rówieśniczych. Najogólniej chodzi o wyposażenie dziecka w taki zasób życia uczuciowego i uczuć społecznych, które nie tylko ułatwiają kontakty społeczne, lecz sprzyjają kształtowaniu równowagi emocjonalnej, kształtują odporność na sytuacje niesprzyjające, zapobiegają frustracjom, umożliwiają proces adaptacji społecznej.

¹⁰. Pomoc i interwencja w rodzinie, czyli co każdy pracujący z dzieckiem i rodziną wiedzieć powinien, M, Kaczmarek, Warszawa, 2011r.

Nowe jakościowo zadania wyłaniają się przed rodziną w zakresie kształtowania stosunku dziecka do pracy. Rodzina jest grupą, w której dziecko może nie tylko zdobyć umiejętności wykonywania prostych czynności gospodarskich, a nade wszystko może najskuteczniej zrozumieć sens pojęcia "współpraca". Na rodzinie w znacznym stopniu spoczywa obowiązek kształtowania stosunku dziecka do pracy, a więc ugruntowania postawy dobrego, odpowiedzialnego za powierzony odcinek spraw współpartnera. Podkreśla także związek między pracą dziecka a pozostałymi dziedzinami jego życia.¹¹

2.4. Funkcje rodziny według Franciszka Adamskiego.

Funkcje instytucjonalne:

- prokreacyjna (biologiczna), mająca na celu zrodzenie potomstwa, czyli zapewniająca ciągłość biologiczną a także zaspokojenie potrzeb erotyczno-seksualnych małżonków,
- gospodarcza (ekonomiczna), dotycząca zapewnienia członkom rodziny niezbędnych warunków do utrzymania się przy życiu, czyli dostarczenie rodzinie dóbr materialno- bytowych,
- opiekuńcza, polegająca na udzielaniu konkretnej pomocy członkom rodziny, w różnych sytuacjach i okolicznościach życiowych, gdy sami nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb,
- wychowawcza (socjalizacyjna), przejawiająca się m. in. we wprowadzaniu członków rodziny w szeroko rozumiane życie społeczne, łącznie z językiem ojczystym, obyczajami, wzorami zachowań i wartościami kulturowymi,
- stratyfikacyjna, gwarantująca członkom rodziny określony statut życiowy,
- integracyjna, funkcja społecznej kontroli zachowań członków rodziny.

11. R. Wroczyński, Pedagogika społeczna, PWN, Warszawa 1979

Funkcje osobowe:

- małżeńska – zaspokajająca potrzeby życia intymnego małżonków,
- rodzicielska – zaspokajająca potrzeby uczuciowe rodziców i dzieci,
- braterska – zaspokajająca potrzeby uczuciowe braci i sióstr.¹²

Funkcje rodziny wg Tyszki:

- funkcje biopsychiczne- prokreacyjne, seksualne,
- funkcje ekonomiczne- materialno- ekonomiczna, opiekuńczo- zabezpieczająca,
- funkcje społeczno- wyznaczające, stratyfikacyjna, legalizująco- kontrolna,
- funkcje socjopsychologiczne- socjalizacyjno- wychowawcza, kulturalna, religijna, rekreacyjno- towarzyska, emocjonalno- ekspresyjna.¹³

2.5. Dziecko w prawie polskim.

W 1924 r. spisano **Deklarację Praw Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Ligi Narodów zwanej Deklaracją Genewską**. Uznaje się w niej, że wszystkie kobiety i mężczyźni niezależnie od narodowości zobowiązują się dać dziecku wszystko co posiadają najlepszego i stwierdzają, że ciążą na nich, bez względu na rasę, narodowość i wyznanie, następujące obowiązki:

- dziecku powinno się dać możliwość normalnego rozwoju fizycznego i duchowego,
- dziecko głodne powinno być nakarmione, dziecko chore powinno być pielęgnowane, dziecko wykolejone-wrócone na właściwą drogę, sierota i dziecko opuszczone- wzięte w opiekę i wspomaganie,

12. F.Adamski, Socjologia małżeństwa i rodziny, PWN, Warszawa, 1984r., s.23

13. [Http://www.przedszkole.kei.pl/publikacja4.html](http://www.przedszkole.kei.pl/publikacja4.html)

- dziecko powinno przed innymi otrzymać pomoc w czasie klęski,
- dziecko powinno być przygotowane do zarobkowania na życie i zabezpieczone przed wszelkim wyzyskiem,
- dziecko winno być wychowane w wierze, że jego najlepsze cechy powinny być oddane na usługi współpraci.

Dziecko wg Konwencji o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989r. to: istota ludzka w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba, że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletniość.¹⁴

2.6. Piecza zastępcza.

Pieczka zastępcza sprawowana jest od chwili, gdy rodzina biologiczna nie jest w stanie zapewnić dziecku opieki i wychowania. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. Dopuszczalna jest również możliwość umieszczenia dziecka w przypadku pilnej przeszkody, lub na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka. Takie rozwiązanie następuje na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Problemy opieki nad dzieckiem zostały uwzględnione już w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z roku 1921r. której art. 13 głosił „ Dzieci bez dostatecznej opieki rodzicielskiej, zaniedbane pod względem wychowawczym, mają prawo do opieki i pomocy państwa w zakresie określonym ustawą”.¹⁵ Artykuł ten nie znalazł jednak pełnego rozwinięcia w ustawodawstwie. Wydana została ustawa o opiece społecznej, która przez cały okres międzywojenny, a także po wojnie stanowiła główną podstawę prawną w zakresie opieki nad dzieckiem.

14. Konwencja Praw Dziecka.

15. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z roku 1921r.

Pieczą zastępczą, zgodnie z zapisami Ustawy o wspieraniu rodziny

i systemie pieczy zastępczej zapewnia:

1. Pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka,
2. Przygotowanie dziecka do:
 - godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 - pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - nawiązywanie i podtrzymywanie bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywanie umiejętności społecznych.
3. Zaspakajanie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno- edukacyjnych.

Pieczę zastępczą sprawuje się w formie:

- rodzinnej,
- instytucjonalnej.¹⁶

16. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r.o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

Tab.1. Elementy systemu pieczy zastępczej wg Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Samorząd gminy	Odpowiedzialny jest za wsparcie rodzin przeżywających trudności. Pomoc udzielana jest na terenie gminy w formie pracy z rodziną.
Samorząd powiatowy	Odpowiedzialny jest za organizowanie pieczy zastępczej dla dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinie biologicznej. Piecza zastępcza przyjmować może rodzinne i instytucjonalne formy wsparcia. Za formy rodzinne odpowiada organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
Samorząd województwa	Odpowiedzialny jest za realizację procedury adopcyjnej, prowadzi ośrodki adopcyjne.
Sąd opiekuńczy-	wydaje stosowne orzeczenia w sprawie sposobu wykonania przez rodziców władzy rodzicielskiej i monitoruje sytuację dziecka.

2.7. Rodzaje dysfunkcji w rodzinie.

Dysfunkcjonalność oznacza w języku polskim nieprzystosowanie, niedostosowanie do potrzeb, celów, zwłaszcza ludzkich, społecznych. Zatem rodzina dysfunkcyjna to taka, która nie spełnia już swoich naturalnych funkcji. Jakikolwiek zaburzenie utrudniające rodzinie realizację którejś z podstawowych funkcji, może powodować przejściową lub dłuższą niewydolność ogólnego jej funkcjonowania.¹⁷

Rodzina dysfunkcyjna to taka, która wykazuje poważne nieprawidłowości w funkcjonowaniu oraz zaspokajaniu podstawowych potrzeb dziecka. Może ona przejawiać się brakiem dbałości o potrzeby rozwojowe dziecka, brakiem kontaktów ze szkołą, brakiem kontroli działań dziecka w jego czasie wolnym, czy

17. M. Łoskot, E. Mende, Rozpoznanie i diagnoza problemu dziecka z rodziny dysfunkcyjnej, PWN, Warszawa, 2002r.,s.3

niedostateczną pomocą dziecku w nauce.¹⁸

Dysfunkcja rodzinna, której skutki dotyczą dzieci może przybierać różne formy:

- alkoholizm, inne uzależnienia lub choroba psychiczna w rodzinie,
- przemoc fizyczna lub psychiczna, maltretowanie, wykorzystywanie seksualne,
- psychiczne opuszczenie dzieci, chłód emocjonalny,
- czynne odrzucenie i dewaluowanie dziecka,
- nadużycia emocjonalne, czyli używanie dziecka przez dorosłego do zaspokajania swoich potrzeb emocjonalnych,
- stawianie nieadekwatnych do wieku lub rozwoju wymagań,
- przerost sztywnych wymagań nad okazywaniem miłości i czułości,
- nadopiekuńczość i nadmierna kontrola.

Najczęściej występujące problemy w rodzinie stwarzające szczególne zagrożenie to: niewydolność materialna rodziny, stany chorobowe w rodzinie, nieprzystosowanie społeczne przejawiające się w braku dojrzałości emocjonalnej rodziców jak też w alkoholizmie, przestępczości i prostytucji.

18. A.Dunajska, Asystentura w pomocy społecznej. Poradnik dla pracowników socjalnych, Verlag Dashofer Sp. z o.o., Warszawa, 2011r., s.7

Tab.2. Porównanie rodziny zdrowej i dysfunkcyjnej.

W ZDROWEJ RODZINIE	W RODZINIE DYSFUNKCYJNEJ
- zadaniem rodziców jest opieka nad dziećmi	- zadaniem dzieci jest opieka nad rodzicami,
- komunikaty są jasne i zrozumiałe	- występują podwójne komunikaty wprowadzające zamieszanie,
- dziecko zawsze jest kochane, nawet kiedy jego zachowanie jest nie do przyjęcia,	- uczucia bywają przedmiotem agresji dlatego są tłumione,
- granice prywatności są szanowane, każde uczucie jest ważne i akceptowane,	- granice prywatności są często przekraczane,
- rodzice są nauczycielami, przewodnikami,	- panuje nadmierna opiekuńczość lub zbytnia srogość,
- obowiązują rozsądne ograniczenia i zależności,	- od dziecka wymagana jest demonstracja pseudo dojrzałości,
- wymagania stawiane dzieciom są adekwatne do ich wieku,	- dzieciom daje się odczuć, że są niecenne,
- życie jest zorganizowane.	- przechodzi się od kryzysu do kryzysu, gdy go nie ma członkowie rodziny sami go tworzą.

3. Wspieranie rodziny.

3.1. Podstawa prawna. Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Art.8. 1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- 2) wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziny,

- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodzin,
- 5) pomocy w integracji rodziny,
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną,
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Art.9. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

- 1) instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny,
- 2) placówek wsparcia dziennego,
- 3) rodzin wspierających.¹⁹

3.1.1. Asystent rodziny jako forma wsparcia dla rodziny.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną i obiektywną a także podejmowana możliwie jak najwcześniej. Organizując różne formy wsparcia na rzecz rodziny należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo -wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

19. Tamże ,Art. 8,9

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc ta realizowana będzie poprzez działania **asystenta rodziny**, który wesprze rodziny w przewyciężaniu trudności opiekuńczo- wychowawczych. Asystent ułatwi rodzicom wypełnianie ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną. Zadaniem asystenta rodziny będą także działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej. W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie będącej w kryzysie, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy. Po analizie tego dokumentu i sytuacji rodziny, wnioskuje on do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie asystenta rodziny.

3.1.2. Do zadań asystenta rodziny należy:

1. Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
2. Opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
3. Udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
5. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
6. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
7. Wspieranie aktywności społecznej rodzin;

8. Motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
9. Udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
10. Motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
11. Udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
12. Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
13. Prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
14. Prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
15. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
16. Monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
17. Sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
18. Współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
19. Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

3.1.3. Zakres czynności realizowanych przez asystentów rodziny na terenie gminy Piekoszów:

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i konsultacji z pracownikiem socjalnym ośrodka,
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,

3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych dzieci,
7. wspieranie aktywności społecznej rodzin,
8. motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych,
14. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
15. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny kierownikowi ops,
16. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
17. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
18. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
19. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonaniu zadań uzna się za niezbędną,

20. systematyczne podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych.

Pracę z rodziną asystent prowadzi w oparciu o plan pracy.

Pierwszym etapem jest wyrażenie zgody przez rodzinę na współdziałanie w procesie dokonywania zmian, wynikiem braku zgody przez rodzinę jest rozpoczęcie procedury umieszczenia dziecka w opiece zastępczej.

Plan pracy składa się z kilku etapów, wskazujących zarazem obszary pracy:

- określenie celów, nadrzędnym w pracy asystenta jest niedopuszczenie do odebrania dzieci rodzinie biologicznej,
- ocena obecnej sytuacji czyli wyznaczenie obszarów działania, dzięki realizacji których dziecko pozostanie w domu,
- zadania, jakie muszą wykonać poszczególni członkowie rodziny biologicznej,
- czas i kolejność realizacji zadań, harmonogram,
- efekty jakie przewiduje się wraz z rodziną po wykonaniu kolejnych zadań, czyli integracja rodziny i wzmocnienie jej więzi uczuciowych.

Cechy planu pracy asystenta z rodziną:

- **realność planu:** to takie warunki, cele i zadania, postawione przed rodziną, które są możliwe do zrealizowania przez nią i które są zgodne z faktycznym stanem rzeczy,
- **wewnętrzna zgodność, spójność planu:** to takie postawienie wymagań przez asystenta rodziny, które nie wykluczają się wzajemnie,
- **operatywność:** działania, które pozwolą na skuteczne i efektywne wprowadzenie w życie planu zgodnie z założeniami,
- **elastyczność:** takie podejście, które pozwoli na dalszą realizację założeń planu pracy z rodziną, nawet jeśli warunki ulegną częściowej zmianie,
- **terminowość:** precyzyjne określenie w czasie każdego etapu pracy z rodziną,
- **kompletność:** rozważanie wszystkich potrzeb rodziny i niezbędnych działań, które doprowadzą do zrealizowania zamierzonych celów,

- **perspektywiczność:** to takie spojrzenie w przyszłość, które pozwoli na ocenę różnic w zawieranych planach krótkookresowych, z rodziną, tak aby były one ze sobą zgodne.

Punktem wyjścia do pracy z rodziną jest diagnoza sytuacji rodzinnej, która powinna obejmować takie kwestie jak:

- analiza aktualnej sytuacji rodziny,
- określenie źródeł kryzysu,
- poznanie przekonań rodziny,
- analiza stanu wiedzy i umiejętności w zakresie pełnienia funkcji w rodzinie oraz w życiu społecznym, analiza nawyków,
- określenie deficytów,
- określenie potrzeb,
- wskazanie zasobów,
- identyfikacja obszarów do zmiany.

W województwie świętokrzyskim od początku roku 2012 pracę podjęło 87 asystentów rodzin. Najwięcej zatrudnionych asystentów zostało w powiecie kieleckim 16,27% oraz w ostrowieckim 15,11 % ogółu. Najmniej asystentów pracuje w gminach powiatu pińczowskiego- 2,3 % ogółu. **94% ogółu zatrudnionych asystentów rodziny to kobiety, 6% stanowią mężczyźni.**

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Piekoszowie zatrudnionych jest 2 asystentów rodziny. Od 2012r. pod opieką pozostawało 37 rodzin, które borykały się głównie z trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi. Asystent rodziny współpracuje również z rodzicami biologicznymi, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.

W ciągu ostatnich 12 miesięcy 7 rodzin zakończyło współpracę, w tym 4 z powodu braku chęci rodziny, 3 w skutek braku efektywności.

Tab.3. Czas pracy asystenta rodziny z rodzinami.

Do 3 miesięcy	4 rodziny
Powyżej 3 miesięcy	10 rodzin
Powyżej roku	23 rodziny

Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wynosi 12 miesięcy.

Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach.

Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach (Solution-Focused Approach, SFA) jest metodą znajdowania rozwiązań dla sytuacji problemowych (w zasadzie niezależnie od natury samego problemu), bez odwoływania się do analizy przyczyn danego problemu, jego natury i podłoża. Zamiast tego, punkt ciężkości położony jest na rozważanie stanu pożądanego, dla jakiego człowiek chce rozwiązania problemu. Zniknięcie kłopotu bowiem zawsze ma służyć jakiejś zmianie: coś ma się zmienić na lepsze, choć często nie wiadomo dokładnie co i w jaki sposób ma się zmienić. Precyzyjne określanie faktycznego celu i możliwych sposobów jego osiągnięcia jest więc kluczowe dla tej metody i stanowi ważny krok w kierunku rozwiązania problemu.

Dzieje się tak, ponieważ zmiana perspektywy z problemu na cel pociąga za sobą inny sposób widzenia danej sytuacji, prowadzący zarówno do uświadomienia sobie własnych możliwości i posiadanych zasobów, jak i twórczego budowania rozwiązań. Rolą pomagacza jest pomoc klientowi w ich dostrzeżeniu, uświadomieniu i odpowiednim wdrożeniu. Aby było to możliwe, klient musi zauważyć (i doświadczyć), że w konkretnych sytuacjach potrafił poradzić sobie skutecznie, a następnie zdobyć wiedzę o tym, w jaki sposób zrealizował udane działanie oraz jakie zasoby i umiejętności mu w tym pomogły.

Pomagacz, poprzez pytania zorientowane na rozwiązanie i proponowanie odpowiednich zadań, pomaga stworzyć okazję doświadczenia własnej skuteczności i pojawienia się wyjątków od sytuacji problemowej. Istotą Podejścia Zorientowanego

na Rozwiązanie jest rozwijanie motywacji i procesu zmiany u klienta poprzez wzmacnianie jego skutecznych działań, prowadzących w kierunku oczekiwanych celów.

Wydobycie i uświadomienie sobie pozytywnych (skutecznych) działań spośród całego obszaru sytuacji trudnej i problemowej stanowi dla klienta zmianę sposobu patrzenia i w ten sposób skutecznie motywuje go do podejmowania wysiłków w kierunku osiągnięcia obranych celów.

Jak to wszystko zrobić? Oczywiście jest przecież, że przekonywanie klienta o jego sukcesach czy mocnych stronach nie przyniesie wielkiego rezultatu...

Istotą tego podejścia jest więc umiejętność takiego prowadzenia rozmowy, aby klient sam mógł odkryć, to, co pomoże mu wyjść z impasu i znaleźć drogę do rozwiązania problemu.

Choć prowadzenie takiej rozmowy wydaje się proste, a nawet oczywiste, praktyka pokazuje, że prawdziwa rozmowa zorientowana na rozwiązania wymaga wielu konkretnych umiejętności, a także ćwiczenia, bowiem wszyscy (zarówno pomagacze jak i klienci) mamy tendencję do koncentrowania się na problemach zamiast na rozwiązaniach.

Podsumowanie podstawowych założeń podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniu:

- koncentracja na pozytywach, rozwiązaniach, teraźniejszości i przyszłości. kierunek terapii wyznacza nie problem, a potrzeby;
- wyjątki od problemu sugerują stosowne rozwiązania, dają też klientom wzmocnienie - "skoro kiedyś było lepiej - może ten czas wróci?";
- nigdy nie jest zawsze - istnieją momenty gdy najgorsza rzeczywistość wygląda trochę lepiej;
- małe zmiany wywołują duże zmiany;
- klienci są pełni zasobów potrzebnych do znalezienia rozwiązania;

- klient jest ekspertem od swojego życia, czasami potrzebuje jednak wsparcia;
- opór jest sygnałem dla terapeuty, że podąża złą drogą;
- współpraca jest nieuchronna;
- nie trzeba znać szczegółów dotyczących problemu, aby go rozwiązać;
- klienci znają stosowne rozwiązania, oni określają cele terapii;
- istnieje wiele sposobów spojrzenia na daną sytuację, żaden nie jest bardziej właściwy niż inne.²⁰

3.1.3. Inne formy pracy na rzecz rodziny.

*Praca socjalna – interdyscyplinarna działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi”.*²¹

Klasyfikacja metod pracy socjalnej. Metody pracy socjalnej można podzielić ze względu na:

1. System kliencki(metoda pracy z indywidualnym przypadkiem, metoda pracy grupowej, metoda organizacji społeczności lokalnych.
2. Udział klienta w procesie pomocowym:
 - metody bezpośrednie (odnoszą się do podopiecznych i wymagają ich obecności, pomoc materialna, działania wychowawcze, perswazja, porada, konfrontacja, nadzór, kontynuowanie pracy, modelowanie, uczenie technik rozwiązywania problemów, wzmacnianie pozytywnych zachowań, przydzielanie zadań),
 - metody pośrednie (działania, które pracownik wykonuje bez pośredniego

20. <http://www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=674>

21. J. Brągiel, Kurcz A., *Pracownik socjalny. Wybrane problemy zawodu w okresie transformacji społecznej*, Uniwersytet Opolski, 2002r.,s.34

kontakty z podopiecznym; organizacja czasu i przestrzeni, dokumentacja, planowanie działań bezpośrednich, współpraca z innymi pracownikami służb społecznych, działania na poziomie instytucji społecznych, działania kierowane do otoczenia podopiecznego),

3. Sferę oddziaływań na klienta:

- metody ukierunkowane na poznanie: podnoszenie poczucia własnej wartości, podnoszenie umiejętności rozwiązywania problemów,
- metody nastawione na zachowanie: wzmacnianie, modelowanie, przydzielanie zadań,
- metody ukierunkowane na emocje: odreagowywanie.

4. Rodzaj aktywności klienta:

- metody oparte na aktywności intelektualnej: podnoszenie świadomości,
- metody oparte na działaniu: przydzielanie zadań, zlecenia.

5. Jawność celu i zamierzeń pracownika:

- metody jawne,
- triki²²: działania, które pośrednio wpłyną na decyzję podopiecznego.

Formy pracy socjalnej realizowanej przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piekoszowie:

- dostarczanie żywności w ramach programu unijnego,
- interwencja w sprawach kryzysowych,
- reprezentowanie klientów w instytucjach i organizacjach różnego typu,
- pomoc w załatwianiu spraw administracyjnych,
- pomoc w podjęciu zatrudnienia,
- organizacja wsparcia prawnego,
- pomoc w uzyskaniu orzeczenia o niepełnosprawności,
- współpraca z opiekunami prawnymi, kuratorami sądowymi,

22. Tamże, s.44.

- współpraca z ośrodkami zdrowia, szpitalami,
- współpraca ze szkołami, pedagogami,
- pomoc dzieciom w nauce,
- inne działania na rzecz rodziny.

Formy wsparcia dla rodzin dostępne w gminie:

1. Stowarzyszenie „Razem”.

Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej " RAZEM" powstało z inicjatywy pracowników Środowiskowego Domu Samopomocy w Piekoszowie.

Głównym celem stowarzyszenia jest tworzenie jak najkorzystniejszych warunków dla rozwoju osobowego i fizycznego osób niepełnosprawnych oraz ich aktywnego i godnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Działania stowarzyszenia zmiierzają w trzech kierunkach:

1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży miejsca, gdzie mogą ciekawie i miło spędzić czas

- organizowanie różnorodnych form rekreacji, turystyki, sportu
- rozwijanie zainteresowań, pomoc w pokonywaniu trudności w nauce
- promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych osób niepełnosprawnych
- wykorzystanie potencjału osób niepełnosprawnych w pełnieniu przez nich ról społecznych

2. Udzielanie pomocy rodzicom i wychowawcom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i opiekuńczych.

Rodzice, którzy opiekują się chorymi dziećmi nieraz nie mają pomysłów i chęci na aktywne spędzanie czasu. Wyczerpani są codzienną walką o przetrwanie i nie widzą możliwości zmiany na lepsze. Obciążenie szczególnie matek całodobową opieką nad niepełnosprawnym dzieckiem, bez żadnego wsparcia z zewnątrz, może prowadzić do

niewydolności opiekuńczej i wychowawczej rodziny, a w skrajnych przypadkach do jej destrukcji. Zaplanowano bogatą w różnorodność form, ofertę dla rodziców i opiekunów: m. in. trening relaksacyjny, porady psychologa, porady w sprawach urzędowych, warsztaty rękodzieła, choreoterapię, aerobik, zajęcia w „siłowni”, zajęcia psychoedukacyjne - „szkoła dla rodziców”.

3. Walka ze stereotypami

- eliminowanie negatywnych postaw i uprzedzeń wobec ludzi niepełnosprawnych
- kształtowanie postaw partnerskich między osobami sprawnymi i niepełnosprawnymi

Poprzez cykliczne prelekcje, imprezy integracyjne oraz organizację wolontariatu umożliwiono kontakt pełno i niepełnosprawnych osób. Podczas tych spotkań osoby pełnosprawne mają okazję przekonać się, że niepełnosprawny:

- to ktoś atrakcyjny - choć jest upośledzony,
- to ktoś, taki jak my,
- to ktoś, kto sprawia radość osobom, z którymi przebywa,
- to ktoś, kto robi takie same rzeczy.²³

2. Stowarzyszenie „Uleńka”.

Stowarzyszenie powstało z inicjatywy Urszuli Ogonowskiej i Anety Ciszek. Swoją siedzibę ma w budynku pensjonatu w Micigoździe. Do stowarzyszenia należy 25 osób. Istotą projektu jest chęć wyciągnięcia z domu kobiet aktywnych zawodowo a nie wierzących we własne siły.

Stowarzyszenie chce pokazać kobietom jak mają zadbać o siebie. Proponowane kursy to: wizaż i fryzjerstwo.²⁴

23. http://www.stowarzyszenie-razem.nstrefa.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=123&Itemid=53

24. <http://www.procivitas.pl/partnerzy/stow-ule%C5%84ka/>

3. Stowarzyszenie mieszkańców gminy Piekoszów.

W dniu 25 lipca 2012 r. z inicjatywy członków-założycieli zostało powołane do życia "Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Piekoszów". Uczestnicy zebrania zaakceptowali statut, a przez to przyjęli program działania z uwzględnieniem priorytetowych zadań.

Najważniejsze z nich to:

- działania w zakresie integracji mieszkańców gminy Piekoszów;
- działania na rzecz edukacji społecznej mieszkańców;
- propagowanie imprez sportowo-rekreacyjnych;
- występowanie z wnioskami i opiniami do właściwych instytucji w sprawach Mieszkańców.

Działalność Stowarzyszenia jest oparta przede wszystkim na pracy społecznej swoich członków, którymi mogą być osoby fizyczne (nie tylko z terenu gminy Piekoszów). Członkiem stowarzyszenia może być każda osoba fizyczna, która złoży deklarację członkowską.

Stowarzyszenie jest zrzeszeniem apolitycznym, dobrowolnym, samorządnym. W swoich działaniach opiera się na inspiracjach społecznych a więc mieszkańców. Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Piekoszów.

Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Piekoszów jest organizacją otwartą dla wszystkich, którzy poprzez swoje działania chcieliby wesprzeć rozwój gminy. Celem Stowarzyszenia jest powstanie silnej zintegrowanej społeczności lokalnej, która umiałaby samodzielnie rozwiązywać problemy i zaspakajać potrzeby mieszkańców.²⁵

4. Stowarzyszenie agroturystyczne „Wierna rzeka”.

Misja

1. wpieranie idei turystyki wiejskiej w regionie
2. umacnianie tożsamości regionalnej, kultywowanie i popularyzacja tradycji oraz spuścizny historycznej, a także kulturowej regionu

25. <http://www.gminapiekoszow.pl/>

3. promocja i wspieranie wszechstronnego rozwoju społeczno- gospodarczego w szczególności bazy wypoczynkowo- turystycznej regionu
4. podejmowanie działań na rzecz ochrony i promocji naturalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych i turystycznych regionu
5. współdziałanie z krajowymi i zagranicznymi stowarzyszeniami turystycznymi i agroturystycznymi w zakresie wymiany i upowszechniania doświadczeń turystyki wiejskiej

Obszary działań:

- Nauka, kultura, ekologia
- Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie
- Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
- Sport, turystyka, wypoczynek
- Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
- Turystyka i krajoznawstwo
- Wypoczynek dzieci i młodzieży²⁶

5. Stowarzyszenie „Pro civitas”

Stowarzyszenie Pro Civitas w Piekoszowie realizuje projekty ze środków Unii Europejskiej, za te pieniądze pomagają mieszkańcom Piekoszowa w wielu różnych dziedzinach życia. Działa na rzecz zjednoczenia mieszkańców gminy oraz prowadzi działalność kulturalno- edukacyjną.²⁷

Placówki wsparcia dziennego.

Rodzina może otrzymać pomoc w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych i edukacyjnych wobec dzieci od placówek wsparcia dziennego. Jest to miejsce, które zmniejsza prawdopodobieństwo rozbicia rodziny i umieszczenia dziecka w placówce całodobowej, poprzez zapewnienie dziecku zaspokojenia podstawowych potrzeb

26. <http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=109705/>

27. <http://www.procivitas.pl/projekty/>

bytowych, rozwojowych, emocjonalnych i społecznych, przekazując wiedzę na temat właściwych postaw i wartości, których nieraz brakuje w rodzinach biologicznych. Placówka ta zapobiega tworzeniu się pokoleniowej dysfunkcji oraz powielania niewłaściwych wzorców. Zadaniem placówki jest współpraca z rodzicami lub opiekunami dziecka oraz z placówkami oświatowymi i leczniczymi w taki sposób, aby móc wpłynąć na wychowanka i jego rodzinę.

Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina lub inny podmiot, któremu gmina zleci realizację tego zadania. Pobyt w placówce jest nieodpłatny i dobrowolny chyba, że do placówki dziecko zostało skierowane przez sąd. Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w różnych formach.

Z danych na 2012 rok wynika, że w gminie Piekoszów działa 8 świetlic szkolnych oraz koła zainteresowań działające przy szkołach oraz Gminnym Ośrodku Kultury.

Tab.4. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach kół zainteresowań.

Chłopcy	Dziewczynki	Ogółem liczba dzieci.
748	849	1597

Formy aktywizacji rodzin:

- aktywizacja zawodowa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki- zdobycie zawodu, przekwalifikowanie zawodowe, pomoc w funkcjonowaniu rodziny w ramach kontraktu socjalnego. Udzielanie rodzinom różnego rodzaju form wsparcia.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie w latach 2008- 2013 realizował projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej pn.: „Aktywizacja zawodowa i pomoc w funkcjonowaniu rodzin z osobami bezrobotnymi”, w ramach którego przeszkolonych zostało łącznie 175 osób oraz 7 osób ukończyło szkoły średnie,

- ekonomia społeczna- zatrudnienie socjalne, spółdzielczość socjalna,
- dostęp do lokali socjalnych- wychodzenie z bezdomności,

- wsparcie dla osób starszych- rozwój pomocy środowiskowej,
- aktywizacja społeczna- zespoły ludowe i koło gospodyń wiejskich;

Zespół „Piekoszowanie”

Zespół ludowy Piekoszowanie został utworzony w marcu 2004r. Od chwili powstania bierze czynny udział w promowaniu folkloru na terenie gminy, powiatu i województwa. Zespół występował na licznych biesiadach, festynach oraz brał udział w wielu konkursach. Zajął m. in.: 3- krotnie II miejsca oraz 6-krotnie III miejsca w konkursach na terenie województwa świętokrzyskiego. Dostał poza tym wiele wyróżnień, nagród i dyplomów.

Zespół Pieśni i Tańca Wierna Rzeka.

Zespół powstał w czerwcu 2005r. Początkowo była to niewielka grupa, która z czasem powiększyła się o ludzi kochających muzykę ludową, folklor i tradycję. Od samego początku do chwili obecnie zespół współpracuje z WDK Kielce w ustalaniu programu, choreografii, strojów i zgodności z tradycją naszego regionu. Zespół bierze udział w różnych imprezach kulturalnych na terenie gminy, powiatu a nawet całego kraju. Oto niektóre sukcesy: II miejsce w przeglądzie Kapel w Końskich (2005r), I miejsce w Powiatowym Przeglądzie Zespołów Ludowych (2006r.), I miejsce w XXXII Buskich Spotkaniach z Folklorem (2008r.), II miejsce w Przeglądzie Kapel

i Zespołów Ludowych w Chmielniku (2008r.)

Zespół Pieśni i Tańca Wincentowianie.

Zespół Wincentowianie powstał w wrześniu 2007r. Liczy 18 członków. Upowszechnia on tradycję ludową naszej gminy wśród jej mieszkańców. Mimo krótkiego okresu działania zdobył już wiele nagród m. in.: II miejsce w

Wojewódzkim Przeglądzie Zespołów Obrzędowych (2007r.), III miejsce w XXXII Międzynarodowych Buskich Spotkaniach z Folklorem (2008r.), I miejsce w IX Powiatowym Przeglądzie Zespołów Folklorystycznych i Solistów w Chmielniku (2008r.), II miejsce w Wojewódzkim Przeglądzie Zespołów Obrzędowych.

Koło Gospodyń Wiejskich w Rykoszynie.

Koło Gospodyń Wiejskich w Rykoszynie powstało w styczniu 2013 r. Należy do niego 28 kobiet. Mimo krótkiego okresu działania koło było pomysłodawcą wielu ciekawych inicjatyw. Zorganizowało m. in.: zabawę ostatekową dla mieszkańców sołectwa, Dzień Kobiet oraz festiwal piosenki ludowej dla dzieci w okresie ferii zimowych.²⁸

Formy aktywizacji dzieci i młodzieży:

- biblioteki (w Rykoszynie, w Piekoszowie, w Zajączkowie oraz Brynicy): organizowanie spotkań z autorami, odczyty,
- Gminny Ośrodek Kultury: organizowanie konkursów literackich i plastycznych, plenery malarskie i rzeźbiarskie, zajęcia ruchowe (tenis stołowy, bilard, piłkarzyki, tańce), imprezy okolicznościowe (Mikołajki, Wigilia), organizowanie wyjazdów, kolonii, wycieczek (Zielone szkoły, Białe szkoły), organizowanie prelekcji, audytów.
- Kluby sportowe – ASTRA Piekoszków, Sokół Rykoszyn, Ogrodnik.

Formy profilaktyczne i działania edukacyjne mające na celu podwyższenie świadomości na temat zachowań prozdrowotnych oraz skutków uzależnień:

- spotkania w szkołach,
- prelekcje organizowane dla nauczycieli i uczniów,

28. http://www.piekoszow.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=16&menu=44&strona=1

- spotkania w ramach działań GOPS,
- zespoły interdyscyplinarne,
- praca socjalna,
- badania prowadzone przez Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną w Piekoszowie: działania diagnostyczne, terapeutyczne, profilaktyczne i doradcze zarówno w siedzibie Poradni, jak i w środowisku wychowującym,
- wspomaganie rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży
- pomoc w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych, emocjonalnych i adaptacyjnych
- wspieranie rodziców i nauczycieli w procesie wychowawczym,
- diagnoza psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna,
- terapia indywidualna i grupowa,
- terapia rodzin,
- poradnictwo szkolne i zawodowe,
- zajęcia profilaktyczne z uczniami na terenie szkół oraz w Poradni,
- zajęcia rozwijające zdolności poznawcze uczniów,
- warsztaty i szkolenia dla rodziców i nauczycieli,
- badanie gotowości szkolnej dziecka,
- logopedyczny punkt konsultacyjny,
- psychologiczny punkt konsultacyjny.

Działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające równy start dzieci i młodzieży:

- zwiększenie udziału dzieci w edukacji i wyrównanie szans edukacyjnych: poprawa jakości kształcenia, rozwój systemu stypendiów, wsparcie rodzin najuboższych w dostępie dzieci do edukacji, edukacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, równość płci w edukacji, pomoc rodzinie w pełnieniu

funkcji opiekuńczo- wychowawczych, wsparcie funkcji wychowawczych poprzez system świadczeń rodzinnych, rozwój profilaktyki rodzin zagrożonych dysfunkcją, rozwój nowych form rodzinnej opieki zastępczej, przeciwdziałanie niedostosowaniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród młodzieży, profilaktyka problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,

- poprawa dostępu do opieki zdrowotnej: poprawa jakości świadczeń zdrowotnych, promocja zdrowia,
- przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy: stworzenie równego dostępu do informacji i poradnictwa dzieci i młodzieży.²⁹

Poradnictwo specjalistyczne.

Zadania poradnictwa specjalistycznego wynikają z zapisów **Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku i są zgodne z art. 46:**

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.³⁰

Poradnictwo specjalistyczne to praca specjalistów mająca za zadanie udzielanie pomocy, złagodzenie sytuacji kłopotliwych. Udzielane porady mają w efekcie prowadzić do przezwyciężenia problemu, z których zgłosił się klient. Praca polega na zmianie sposobu myślenia, postaw, podejmowania decyzji. Ma za zadanie zwiększać wykorzystanie potencjału osobowego, a zmniejszać niesprzyjające warunki środowiskowe.

29.Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Piekoszów, 2005r.

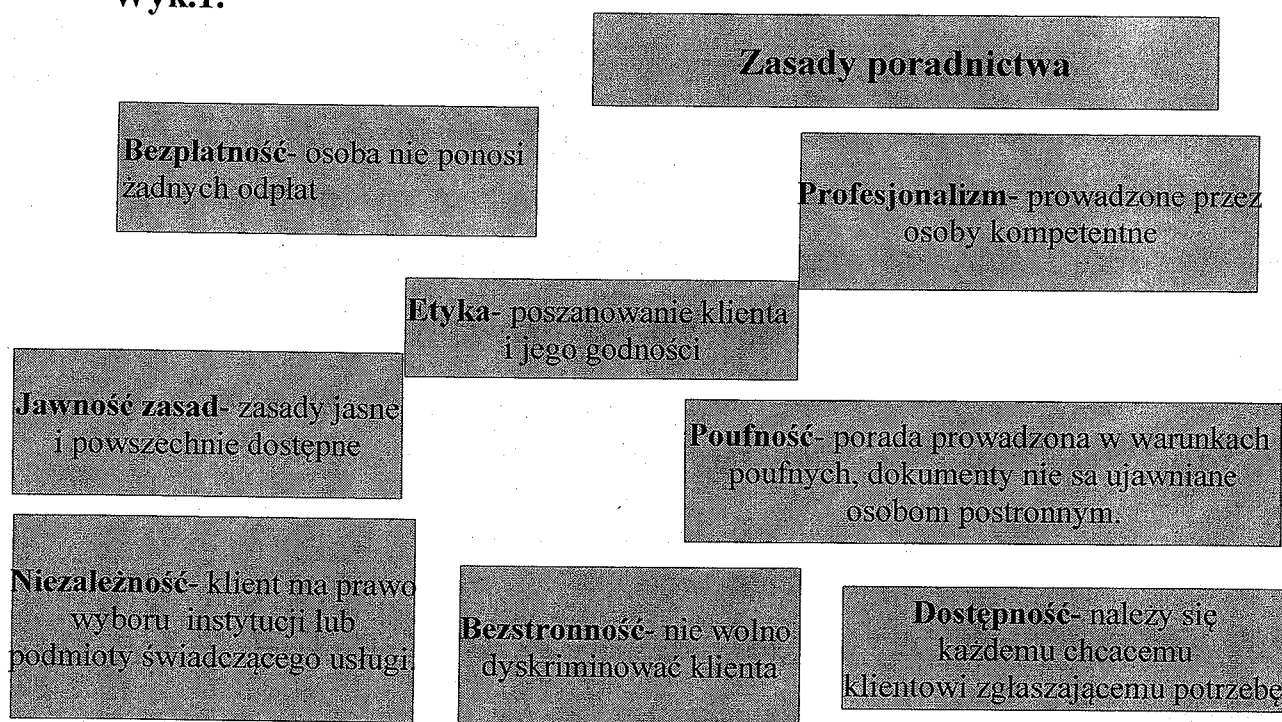
30. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

Poradnictwo to proces, w którym dwie (lub więcej) osoby oddziałują na siebie za pomocą bezpośredniej komunikacji, modyfikując nawzajem swoje zachowania. Komunikacja ta zbudowana jest na całkowitym zaufaniu, jest wymianą znaczących symboli werbalnych i pozawerbalnych między jej uczestnikami.³¹

Poradnictwem określa się:

- udzielanie porad w układzie doradca- radzący się,
- rezultaty działania danej instytucji (np. poradnie),
- całość pomocy udzielanej przez liczne i niejednorodnie różne poradnie, funkcjonujące na terenie danego środowiska,
- system poradnictwa przynależny do wydzielonego obszaru administracyjnego (powiatu, województwa) a nawet całego kraju.³²

Wyk.1.

31. A. Kargulowa, Przeciw bezradności. Nurty, opcje, kontrowersje w poradnictwie i poradownictwie, Wrocław, 1996r., s.3

32. A. Kargulowa, Badanie jakości poradnictwa, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa, 2004r.

*Istotą porady jest tworzenie warunków do uzyskania przez człowieka potrzebującego możliwości samodzielnego rozwiązania problemu, podjęcia właściwych decyzji i ich realizacji, a także unikania w przyszłości działań, które prowadzą do problematycznej sytuacji życiowej.*³³

Rodzaje poradnictwa można sklasyfikować zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. :

- **prawne**- realizuje się przez dzielenie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów,
- **psychologiczne**- poradnictwo psychologiczne realizuje się przez proces diagnozowania, profilaktyki i terapii,
- **rodzinne**- poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną a także terapię rodzinną.

Ośrodek Pomocy Społecznej odpowiedzialny jest za realizację poradnictwa w gminie, z którego mogą skorzystać osoby oraz rodziny wymagające wsparcia.

Piekoszów jest jedną z 22 gmin, w których prowadzone jest specjalistyczne poradnictwo. W gminie Piekoszów w I półroczu 2012 roku 475 porad. Dotyczyły one głównie prawa rodzinnego, profilaktyki i terapii.

4. Diagnoza sytuacji w gminie Piekoszów.

Charakterystyka gminy Piekoszów.

Gmina Piekoszów położona jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego w powiecie kieleckim, w strefie podmiejskiej w odległości ok. 12 km od Kielc. Obszar gminy wynosi 103 km², ludność liczy 16.130 mieszkańców. Gmina Piekoszów graniczy z 7 jednostkami administracyjnymi:

33. M. Jasnoch, Specjalistyczne poradnictwo rodzinne w Polsce, Warszawa, 2011r., s. 45.

- od wschodu: z miastem Kielce oraz gminą Miedziana Góra,
- od zachodu: z gminą Małogoszcz i Łopuszno,
- od południa: z gminą Chęciny i Sitkówka Nowiny,
- od północy: z gminą Strawczyn.

Gmina podzielona jest na 21 sołectw, z których największym jest Piekoszów, najmniejszym Janów.

Obszar gminy pod względem przyrodniczym położony jest w obrębie mezoregionu Wzgórz Łopuszańskich (Padół Strawczyński) oraz Gór Świętokrzyskich. Wzgórza są częścią makroregionu Wyżyny Przedborskiej, a Góry- Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej. Ukształtowanie powierzchni gminy Piekoszów charakteryzuje się zróżnicowanym krajobrazem, gdzie dominują wzgórza i wzniesienia oraz obniżenia i doliny, a także formy antropogeniczne (głównie są to wyrębiska i hałdy pogórnice).

Gmina ze względu na swoje położenie i urozmaiconą budowę geologiczną jest bogata w kopaliny mineralne: rudy cynku i ołowiu. Pozostałości dawnego górnictwa spotykane są w Górkach Szczukowskich, na wzgórzu Machnowica, w Jaworzni na wzgórzu Moczydło oraz w okolicy Gałęzic.

Obszar gminy Piekoszów charakteryzuje się niskim stopniem zalesienia. Zadrzewienia i zakrzewienia zajmują obecnie ok. 18,2% powierzchni ogólnej gminy. Użytki rolne zajmują prawie 72,4% powierzchni gminy. Zdecydowaną przewagę mają grunty V klasy bonitacyjnej. Na terenie gminy przeważają małe gospodarstwa rolne, od 1 do 2 ha (1816 gospodarstw) i od 2 do 5 ha (1410 gospodarstw), co łącznie stanowi 89% ogółu gospodarstw.

Klimat gminy charakteryzuje się pewnego rodzaju przejściowością pomiędzy klimatem gór i nizin. Na terenie gminy brak jest zorganizowanej działalności turystycznej mimo niekwestionowanych ku temu predyspozycji (bliskość Gór, Park Krajobrazowy, rezerwaty przyrody). Działające od niedawna Stowarzyszenie

Agroturystyczne „Wierna Rzeka” będzie mogło profesjonalnie zająć się agroturystyką.

Na obszarze gminy wytyczone są dwa szlaki znakowe dla pieszych:

- szlak żółty (im. Juliusza Brauna)- 20 km, biegnie fragmentem Pasma Chęcińskiego, Grzywami Korzeczkowskimi i Grzębami Bolmińskimi,
- szlak czarny- dojściowy, z Piekoszowa do Zgórskich Gór, gdzie łączy się ze szlakiem niebieskim.

Infrastrukturę techniczną gminy Piekoszków stanowią:

- system komunikacji (droga krajowa międzyregionalna nr 7, drogi krajowe regionalne nr 760, 761, 14 odcinków dróg wojewódzkich, 9 odcinków dróg gminnych, sieci dróg lokalnych),
- gospodarka wodno- ściekowa (gmina jest zwodociągowana w ponad 80%),
- gospodarka energetyczna,
- gospodarka odpadami (składowisko odpadów w Promniku).

Sytuacja demograficzna gminy.

Gmina Piekoszków zamieszkała jest przez 16.130 (wg stanu na rok 2013).
Urodzeń żywych w badanym roku było 165, zgonów 137.

Tab.5. Liczba ludności w gminie Piekoszków .

Liczba kobiet	8.185
Liczba mężczyzn	7.945
Liczba ludności ogółem	16.130

Według danych GUS z 2011r. wynika, że na przestrzeni roku saldo migracji zwiększyło się.³⁴

34. Główny Urząd Statystyczny, 2011r.

Tab. 6. Dane statystyczne opracowane przez Powiatowy Urząd Pracy na koniec 2013r.

GMINA PIEKOSZÓW	OGÓŁEM L. BEZROBOT -NYCH	KOBIETY	ZWOLNIENI Z PRZYCZYN ZAKŁADU PRACY	Z PRAWEM DO ZASILKU	W WIELKU 18- 44 LAT	POZOSTA- JĄCY BEZ PRACY POWYŻEJ 12 MIESIĘCY.
	1,153	563	101	151	819	343

Pozytywnymi zjawiskami procesu demograficznego w gminie są:

- utrzymujący się, dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego,
- wzrastające saldo migracji, świadczące o atrakcyjności gminy jako terenu podmiejskiego,
- wyrównany czynnik feminizacji,
- wysoki wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym.

Tab.7. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2013r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
RODZINY OGÓŁEM	405	1,297
• o liczbie osób 1	126	126
• 2	38	76
• 3	52	156
• 4	86	344
• 5	59	295
• 6 i więcej	44	300
W tym rodziny z dziećmi ogółem	213 z 405	958
• O liczbie dzieci 1	75	271
• 2	80	344
• 3	41	229
• 4	11	65
• 5	5	37
• 6	1	12
• 7 i więcej	0	0
RODZINY OGÓŁEM	32	115
• O liczbie dzieci 1	17	48
• 2	9	33
• 3	3	16
• 4 i więcej	3	18

RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW.	37	99
• O liczbie osób 1	11	11
• 2	10	20
• 3	4	12
• 4 i więcej	12	56

Tab.8 . Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIE.	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych	616	343	1.122
• W tym świadczenie pieniężne	338	309	1.006
• Świadczenia niepieniężne	285	163	735
Świadczenia w ramach zadań zleconych	10	10	36
Świadczenia w ramach zadań własnych	609	337	1.104
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	x	217	665
• W tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	62	161
Praca socjalna prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny.	Liczba kontraktów socjalnych- 40		Liczba osób objętych kontraktami- 40

Tab.9. Udzielone świadczenia- zadania zlecone gminom.

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIE	LICZBA ŚWIADCZEŃ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH.
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	11	952	11	42
Zasiłki stałe ogółem	85	731	85	140
• W tym dla o. samotnej	63	603	63	63
• Dla o. pozostającej w rodzinie	23	128	22	77
Zasiłki okresowe ogółem	155	436	152	549
• Powód- bezrobocie	130	347	128	444

• Długotrwała choroba	19	40	19	79
• niepełnosprawność	12	18	12	602
• inne	18	31	18	76
Posiłek	267 (100% dzieci)	29.121	145	699
Usługi opiekuńcze	12	3.942		18
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	229	x	211	800
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	8	96	7	9
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami		24.784 (2 525 784 zł)		
Zasiłki pielęgnacyjne		5.071 (775 863 zł)		
Świadczenia pielęgnacyjne		1.149 (622 281 zł)		
Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego		311 (31 100 zł)		
Specjalny zasiłek opiekuńczy		110 (56 212 zł)		
Wyplacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego		1.298 520.029 zł)		

4.1. Główne powody przyznania pomocy rodzinom w gminie Piekoszów.

Tab.10. Powody przyznania pomocy rodzinom.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM	LICZBA OSÓB W RODZINACH.
Ubóstwo	219	698
Sieroctwo	2	11
Bezdomność	7	9
Potrzeba ochrony macierzyństwa	96	480
• W tym wielodzietność	55	330
Bezrobocie	224	797
Niepełnosprawność	147	418
Długotrwała choroba	150	467
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.	92	408
• W tym rodziny niepełne	38	133
• Rodziny wielodzietne	40	251
Przemoc w rodzinie	3	15
Alkoholizm	45	155

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	5
Zdarzenie losowe	5	15
Sytuacja kryzysowa	1	2
Kłeska żywiołowa lub ekologiczna	1	3

Z powyższych danych wynika, że głównym powodem przyznania pomocy rodzinom w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Piekoszowie na rok 2013 było **bezrobocie**. Następnym powodem trudnej sytuacji życiowej było **ubóstwo**. Kolejnymi: **długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**. Najmniej osób zgłaszało problem sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej.

4.2. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych jako zjawisko występujące w gminie Piekoszów.

Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych jest na 6 miejscu wśród powodów trudnej sytuacji życiowej. Niemniej problem ten jest niezwykle istotny i warty analizy, ponieważ środowisko rodzinne jest środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Zaburzona struktura rodziny ujemnie wpływa na sytuację dziecka i jego więź z rodziną i społeczeństwem.

Analiza dokumentacji asystentów rodziny w gminie Piekoszów dowodzi, że najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak:

- uzależnienia,
- przemoc domowa,
- zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.

Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we

współzyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Istotną rolę zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym.

W związku z problemem rodzin niewydolnych wychowawczo sporządzono wykaz rodzin objętych szczególną pomocą. Od 2012 roku na terenie gminy Piekoszków wsparciem asystenta rodziny objęto 37 rodzin. Są to środowiska wieloproblemowe.

Przewagę stanowią małżeństwa wraz z dziećmi i osoby samotne z dziećmi. Asystent rodziny pracuje również z czterema rodzinami biologicznymi. Celem tych działań jest powrót dziecka z pieczy zastępczej.

5. Cele programu

5.1. Cel główny.

1. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

5.2. Cele szczegółowe.

1. Przewyciężenie trudności opiekuńczo- wychowawczych.
2. Wzmocnienie roli i funkcji rodziny.
3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziny.
4. Podniesienie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny.
5. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny.
6. Pomoc w integracji i reintegracji rodziny.

6. Działania podejmowane w ramach realizacji Programu Wspierania Rodziny.

- 1. Prowadzenie działalności profilaktycznej na rzecz rodziny.**

- Udział w kampaniach, konferencjach, seminariach promujących wartość rodziny,
 - wspieranie i propagowanie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej na rzecz rodziny,
 - udział w projektach współfinansowanych ze środków pozabudżetowych, w tym rządowych i ze środków UE, mających na celu dobro rodziny i rozwój specjalistycznego wsparcia,
 - udział w programach profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
- 2. Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej.**

Praca z rodziną:

- konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, prawne, zawodowe),
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej- pomoc w formie dożywiania dla dzieci i młodzieży w szkołach, udzielanie pomocy dzieciom w formie stypendiów, wyprawek szkolnych, pomoc w formie zasiłków,
- organizowanie czasu wolnego dzieciom w formie kolonii, zimowisk, wycieczek, wyjazdów, spotkań itp. ,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.

Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka:

- wsparcie asystenta rodzin,
- pomoc rodzin wspierających,
- praca socjalna z rodziną (kontrakty socjalne),
- pomoc placówek wsparcia dziennego.

3. Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny.

- Współpraca szkół, policji, służby zdrowia, Ośrodka Pomocy Społecznej, sądów, kuratorów, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zespołu interdyscyplinarnego, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji,
- stała współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, jednostką realizującą działania z zakresu pieczy zastępczej,
- doskonalenie kadry (szkolenia dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny, rodzin wspierających oraz innych specjalistów).

7. Realizatorzy Programu Wspierania Rodziny.

Realizatorem Programu jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie** przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urzędem Gminy w Piekoszowie,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołem Interdyscyplinarnym,
- Policją,
- placówkami oświatowymi i kulturalnymi,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach,
- organizacjami pozarządowymi.

8. Odbiorcy Programu Wspierania Rodziny.

Odbiorcami programu są:

- rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym rodzice biologiczni, których dzieci pozostają w pieczy zastępczej,

- dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- rodziny zastępcze,
- przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

9. Źródła finansowania Programu Wspierania Rodziny.

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

- środki własne gminy: zaplanowane na dany rok budżetowy w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Piekoszowie na realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
- dotacje z budżetu państwa (programy wspierające).

10. Zasoby gminy.

Instytucjami realizującymi działania na rzecz rodziny z gminy Piekoszów są:

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piekoszowie:** praca socjalna, pomoc finansowa i rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, aktywizacja społeczno-zawodowa, wspieranie aktywności lokalnej, specjalistyczne usługi opiekuńcze, wsparcie asystenta rodziny,
- **Urząd Gminy Piekoszów :** przyznawanie i wypłacanie stypendiów, dowozy dzieci niepełnosprawnych do szkół, organizowanie kolonii, finansowanie,
- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:** wsparcie psychologiczne, przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywania alkoholu,
- **Gminny Zespół Interdyscyplinarny:** wsparcie i pomoc w przezwyciężeniu problemu przemocy,
- **placówki służby zdrowia z terenu gminy Piekoszów:** działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej,

- **placówki oświatowo- wychowawcze z terenu gminy Piekoszów,**
- **Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna:** działalność edukacyjno- wychowawcza, organizowanie wypoczynku, wsparcie psychologiczno- pedagogiczne dla rodziców i dzieci,
- **Parafie z terenu gminy Piekoszów:** działalność charytatywna, organizowanie wypoczynku oraz paczek świątecznych.

Zakończenie.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązuje od 2012r. Zapisy tego dokumentu określają wsparcie rodziny znajdującej się w sytuacji problemowej i z trudnościami wychowawczymi. Jest to także pierwszy akt prawny tak szczegółowo ukierunkowany na rodzinę i jej dobro. Ustawa wprowadza w życie nowe podziały w pieczy zastępczej oraz przydziela rodzinie w jej naturalnym środowisku pomoc, jaką jest asystent rodziny. Zgodnie z tą ustawą jego rola jest bardzo duża.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Piekoszów zawiera szczegółową diagnozę sytuacji w gminie. Dzięki analizie dokumentacji OPS określono problemy socjalne i powody przyznawania pomocy społecznej. Ustalono także szczegółowe cele Programu i działania mające w rezultacie pomóc w przezwyciężaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez rodzinę naturalną.

Spis tabel.

Tabela 1. Elementy systemu pieczy zastępczej wg Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	13
Tabela 2. Porównanie rodziny zdrowej i dysfunkcyjnej.....	15
Tabela 3. Czas pracy asystenta rodziny z rodzinami.....	22
Tabela 4. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach kół zainteresowań.....	30
Tabela 5. Liczba ludności w gminie Piekoszów.....	39
Tabela 6. Dane statystyczne opracowane przez Powiatowy Urząd Pracy na koniec 2013r.....	39
Tabela 7. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2013r.....	40
Tabela 8. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.....	41
Tabela 9. Udzielone świadczenia- zadania zlecone gminom.....	41
Tabela 10. Powody przyznania pomocy rodzinom.....	42

Spis wykresów.

Wykres 1. Zasady poradnictwa.....	36
--	----

Bibliografia.

Podręczniki.

1. Adamski, Socjologia małżeństwa i rodziny, PWN, Warszawa, 1984r.
2. Blicki, Dziecko i wychowanie w pedagogii Jana Pawła II, Oficyna wydawnicza Impuls, Kraków, 2008r.
3. Brągiel, Kurcz A., Pracownik socjalny. Wybrane problemy zawodu w okresie transformacji społecznej, Uniwersytet Opolski, 2002r.
4. Dunajska, Asystentura w pomocy społecznej. Poradnik dla pracowników socjalnych, Verlag Dashofer Sp. z o.o., Warszawa, 2011r.
5. Jasnoch, Specjalistyczne poradnictwo rodzinne w Polsce, Warszawa.
6. Kamiński, Funkcje pedagogiki społecznej, PWN, Warszawa, 2004r.
7. Kargulowa, Badanie jakości poradnictwa, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa, 2004r.
8. Kargulowa, Przeciw bezradności. Nurty, opcje, kontrowersje w poradnictwie i poradoznawstwie, Wrocław, 1996r.
9. Łoskot, E. Mende, Rozpoznanie i diagnoza problemu dziecka z rodziny dysfunkcyjnej, PWN, Warszawa, 2002r.
10. Opracowania Głównego Urzędu Statystycznego.
11. Pomoc i interwencja w rodzinie, czyli co każdy pracujący z dzieckiem i rodziną wiedzieć powinien, M, Kaczmarek, Warszawa, 2011r.
12. Tyszka, Socjologia rodziny, PWN, Warszawa, 2000r.
13. Wroczyński, Pedagogika społeczna, PWN, Warszawa, 1979 r.

Akty prawne.

1. Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964r.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.
3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z roku 1921r.
4. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r.
5. Konwencja Praw Dziecka.
6. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r.o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Strony internetowe:

- http://www.stowarzyszenie-razem.nstrefa.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=123&Itemid=53
- <http://www.procivitas.pl/partnerzy/stow-ule%C5%84ka/>
- <http://www.gminapiekoszow.pl/>
- <http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=109705/>
- http://www.piekoszow.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=16&menu=44&strona=1
- <Http://www.przedszkole.kei.pl/publikacja4.html>
- <http://www.psychologia.net.pl/artikul.php?level=674/>

PRZEWODNICZĄCA
RADY GMINY
PIEKOSZÓW
Pelagia Rusiecka
Pelagia Rusiecka